

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA SZANSĄ NA OPTYMALNY ROZWÓJ

Pojęcie wczesnego wspomagania rozwoju.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to:

- Wielospecjalistyczne, kompleksowe i intensywne działania mające na celu stymulowanie funkcji odpowiedzialnych za rozwój psychomotoryczny i komunikację małego dziecka niepełnosprawnego lub zagrożonego niepełnosprawnością, od chwili jej wykrycia do czasu podjęcia przez dziecko nauki w szkole, a także
- Pomoc i wsparcie udzielane rodzicom i rodzinie w nabywaniu przez nich umiejętności postępowania z dzieckiem w zakresie określonym przez indywidualny program wczesnego wspomagania.

Celem oddziaływań jest jak najwcześniejsze wykrycie i zlikwidowanie bądź korygowanie zaobserwowanych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju oraz odpowiednie dobranie ćwiczeń do jego indywidualnych potrzeb. Zadaniem jest również zapobieganie nieprawidłowościom rozwojowym, które można określić w trakcie diagnozy funkcjonowania dziecka i warunków w jakich się ono rozwija, a także ustalenie wieloprofilowego programu usprawniania dziecka z wielorakimi zaburzeniami.

Podstawowym założeniem wczesnego wspomagania jest traktowanie rozwoju dziecka jako integralnego i całościowego procesu, warunkowanego przez czynniki genetyczne i środowiskowe. Bazą rozwoju jest aktywność rozumiana jako skłonność wrodzona, warunkująca wszelkie zachowania. Rozwój dziecka wyznaczany jest przez czynniki wewnętrzne i zewnętrzne.

Czynniki wewnętrzne stanowią wrodzone funkcje biologiczne, z którymi dziecko przychodzi na świat, i które pozwalają mu się utrzymać przy życiu. Czynniki zewnętrzne, inaczej środowiskowe, to wszystko, czego dziecko się uczy. Można więc sprowadzić je do procesu uczenia się.

W myśl teorii Piageta osoba musi być aktywna w środowisku, by jej rozwój poznawczy postępował. Rozwój dziecka – jego gotowość do uczenia się jest zapewniona tylko wtedy, gdy dziecko doznaje bodźców podczas czynności codziennych, a zarazem przyzwyczaja się do nich i uczy się ich znaczenia. To zapewniają zmysły skierowane na środowisko. Badanie otoczenia poprzez dotykanie, manipulowanie, oglądanie, słuchanie lub myślenie, niesie informacje, które można przyswoić, zapamiętać i wykorzystać w sytuacjach typowych jak i później z biegiem czasu w sytuacjach problemowych.

Zasady wczesnego wspomagania dziecka.

Główne zasady wczesnego wspomagania rozwoju to:

- Jak najwcześniej rozpocząć usprawnianie
- Włączyć w proces terapii i rehabilitacji rodziców
- Terapię realizować w naturalnym otoczeniu dziecka
- Indywidualnie podchodzić do dziecka i jego rodziny.

Wczesne usprawnianie dzieci dotkniętych uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego lub schorzeniami o postępującym, upośledzającym przebiegu, ma za zadanie nie tylko poprawić aktualny stan funkcjonowania dziecka, ale często także zapobiegać jego pogorszeniu się.

Podjęcie działań stymulujących dziecko we wczesnym etapie jego rozwoju uwarunkowane jest tym, iż:

- A) rozwój przebiega bardzo dynamicznie, dzięki intensywnemu dojrzewaniu układu nerwowego, który ma duże możliwości adaptacyjne i kompensacyjne;
- B) istnieje możliwość wyrównywania lub zahamowania zaburzeń czynności psychoruchowych dziecka;
- C) brak jest zaburzeń wtórnych, mających podłoże w nawykach pojawiających się wraz z wiekiem, co często utrudnia terapię i edukację;
- D) zaangażowanie rodziców jest często oparte na nadziei, że „będzie dobrze”.

Brak wczesnego oddziaływania może opóźnić, utrudnić lub nawet uniemożliwić rozwój dziecka. Zbyt późne podjęcie działań terapeutycznych często prowadzi do powstawania i utrwalania nieprawidłowych wzorców zachowań, które w późniejszym okresie jest ciężko wyeliminować.

Bardzo ważne jest ułożenie wieloprofilowego programu usprawniania zawierającego określone zadania i cele do osiągnięcia.

Realizacja programu z małym dzieckiem odbywa się także w formie zabawowej. Wszystkie zabawy stymulują rozwój umiejętności komunikowania się, pogłębiają więzi społeczne, ćwiczą różnorodne funkcje zmysłowe: słyszenie, widzenie, powonienie, czucie. Zabawy jednocześnie mają bardzo dużą intensywność i charakter rozluźniający. Motywują dzieci do dzielenia się, słuchania, rozwijają i kształcą spostrzegawczość, umiejętność reagowania i wyobraźnię. Stymulując umiejętność wyrażania się przez mowę, mimikę, gestykulację i motorykę, zawierają częste powtórzenia, co jest konieczne podczas wspólnej zabawy. Dziecko doświadcza w zabawie pewnej regularności, aby ćwiczyć i rozwijać swoje podstawowe sprawności. W trakcie wspólnych zabaw z dzieckiem wykorzystuje się elementy wielu metod terapeutycznych:

- metody ruchu rozwijającego W. Sherborne

- kontakt i komunikacja Ch. Knilla
- metody dobrego startu
- metody integracji sensorycznej
- behawioralnych metod edukacji, itp.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka oraz rodziny stwarza szanse rozwojowe, umożliwiające osiągnięcie określonych dojrzałości fizycznych, poznawczych i emocjonalno – społecznych. Podjęcie działań stymulujących dziecko we wczesnym etapie jego rozwoju ma bezpośredni wpływ na osiągnięcie większej niezależności, samodzielności i lepszej jakości życia w okresie dorosłości.

Opracowały
Mgr Joanna Malczewska
Mgr Ilona Urbańska

Literatura:

1. Piotrowicz R.: Wczesna interwencja – podjąć wyzwanie. Łódź 1998
2. Piaget J.: Psychologia dziecka. Wyd. Siedmiogród, 1993
3. Olechowicz H. (red.): U źródeł rozwoju dziecka . WSiP 1999